bladverdeling blijft behouden bij de ondergedoken watervormen. Ook de planten, ontstaan uit „wortelknoppen" (waarom spreken de flora's hier niet over?), hebben aanvankelijk fijn verdeelde primairbladen.
Wanneer we echter op deze wijze de jeugdvormen op Haeckel's voetspoor gaan beschouwen in het licht van: Die Ontogenie ist die Rekapitulation der Phylogenie, dan komen we in conflict met de physiologen. Voor hen heeft deze beschouwingswijze uit de 19e eeuw afgedaan.
Eén ding moet niet over het hoofd gezien worden. De laatst verkregen bladvorm treedt in de ontwikkeling nooit aanvankelijk op, hoe ook de omstandigheden zijn. Omgekeerd kan een oorspronkelijke bladvorm wel door de omstandigheden in een latere ontwikkelingsperiode optreden. Denk maar aan het *Grasklokje (Campanula rotundifolia L.)*. De grondstandige bladen zijn rond, de stengelbladen langwerpig tot lijnvormig. Slechte voedingstoestand (b.v. door slechte belichting) kan boven aan de stengel wederom ronde bladen doen ontstaan; stekken kunnen aanvankelijk weer ronde bladen vormen. Alles wijst hier dus wel op, dat de heriditeit de eerste troef in handen houdt en de milieufactoren daarna vrij spel laat. Al kunnen we Haeckel's *grondbeginsel dus niet geheel op onze primairbladen toepassen*, het gaat evenmin aan alles als reactie op de omgeving op te vatten. En zo mogen we gevoegelijk aannemen, dat de enkelvoudig samengestelde, veervormige bladen van *Sium latifolium* een secundaire vorming zijn en de voorouders fijn verdeelde bladen hadden, op de manier van *Coriandrum sativum*, die op zijn beurt weer ontstaan zal zijn uit planten met oorspronkelijk weinig gedeelde bladen.
De fijnere uitwerking van het samenspel dezer krachten met hun groeibevorderende en groeiremmende stoffen kunnen we gevoeglijk aan de physiologen met hun moderne methoden en hulpmiddelen overlaten.
Oude Pekela. *J. Mart. Duiven.*

De zesde zomer van de ruigte in het Haagse Bezuidenhout

door Dr A. J. Ultée, Den Haag

In het „Natura"-nummer van April 1950 gaven wij een overzicht van de flora, welke zich in de 5de zomer in het gebombardeerd gedeelte van het Haagse Bezuidenhout ontwikkeld had. In tegenstelling met andere dergelijke ruigten, meer aan de duinkant gelegen, was hier een rijke, gevarieerde plantengroei ontstaan, welke langzamerhand het gehele terrein in beslag nam. Mensenhand heeft tot medio Augustus weinig verandering aangebracht, slechts aan een der randen van de ruigte heeft men wat noodkantoren opgetrokken, terwijl de eenzame ruïne van de Engelse kerk en pastorie werd gesloopt. Doch in genoemde maand ging de zeis over het gehele terrein, waardoor er een eind aan onze speurtochten werd gemaakt.
Het was natuurlijk niet doenlijk het vele hectaren grote terrein vierkante meter voor vierkante meter te exploiteren, al doorkruisten wij het herhaaldelijk en schonken wij speciaal aandacht aan de randgebieden.
Zo is het heel goed mogelijk, dat planten, welke wij dit jaar voor het eerst aantroffen, ook reeds in 1949, zij het niet in grote getale, aanwezig waren. Ook is het vanzelfsprekend, dat planten, welke wij vorig jaar als zeldzaam

signaleerden, niet alle werden teruggevonden, hetgeen natuurlijk nog niet zeggen wil, dat zij verdwenen waren.
Het algemene beeld was in 1950 vrijwel hetzelfde gebleven, doch enkele veranderingen vielen wel op. De akkerdistel, Cirsium arvense, nam meer en meer een overwegende plaats in, misschien wel enigszins ten koste van de melganzevoet. Chenopodium album, en de Canadese lijnstraal. Erigeron canadensis. Deze distel is een ware plaag in Den Haag geworden, zo zelfs, dat bij Gemeenteverordening het uitroeien ervan verplichtend is gesteld. Misschien is dit wel de reden waarom de ruigte in het Bezuidenhout, een grote infectiebron, moest verdwijnen.
Ook het kleine hoefblad, Tussilago farfara, had ontegenzeggelijk terrein gewonnen. In de eerste helft van Mei viel het zilverglanzende vruchtpluis overal op.
Enkele planten hadden zich plaatselijk vermeerderd, zoals de zonnebloem, Helianthus strumosus, welke zich snel onder de grond voortplant. Hier en daar vielen gele plakkaten van de akkerkers, Nasturtium silvestre, op. Waar het vorige jaar slechts een enkel exemplaar van de peen, Daucus Carota, aangetroffen werd, waren zeer talrijke planten aanwezig. Het zevenblad, Aegopodium Podagraria, in 1949 slechts sporadisch vertegenwoordigd, vertoonde in Juni op verschillende plaatsen, een aantal witte schermen. Zo was ook rondom de vindplaatsen van het vorige jaar de witte munt, Mentha rotundifolia, talrijker geworden. Evenzo werden in het randgebied wat meer paardebloemen aangetroffen.
Madeliefjes en herderstasje, welke het vorige jaar niet werden opgemerkt, drongen het terrein binnen. Doch naar de in het niet ver verwijderde Haagse Bos algemeen voorkomende onkruiden, als speenkruid en hondsdraf, werd tevergeefs uitgekeken.
Van de kleine klit, Lappa minor, en de kruldistel, Carduus crispus, kregen wij de indruk, dat zij menigvuldiger waren geworden.
Voor het eerst werden een paar groepjes look zonder look, Alliaria officinalis, opgemerkt, zodat deze plant ook wel in 1949 in enkele exemplaren aanwezig zal zijn geweest. Dit geldt ook voor het wilgenroosje, Epilobium angustifolium.
De giftsla Lactuca virosa, welke plant wij elders in Den Haag nog niet aantroffen, kwam over het gehele terrein voor. Er bestaat, voor zo ver ons bekend is, geen flora van Den Haag van recente datum. In die van H. R. Hoogenraad en F. K. van Iterson: Flora van de Omstreken van 's-Gravenhage, welke in 1906 verscheen, zoekt men deze plant tevergeefs, evenals Galinsoga quadriradiata, welke wij in onze eerste bijdrage signaleerden.
Van de vondsten van dit jaar noemen wij afzonderlijk een enkel exemplaar van de Jacobsladder, Polemonium coeruleum, welke wel uit een vroegere tuin stamt, en enige planten van Campanula trachelium, welke ook elders in Den Haag in verwilderde tuinen niet zeldzaam is. Ten slotte troffen wij een aardbeiplant aan.
Voor het eerst werden dit jaar verder opgemerkt een of een paar exemplaren van de berenklauw, Heracleum spondylium, van het helmkruid, Scrophularia nodosa, van de watermuur, Malachium aquaticum, van de witte en paarse dovenetel, van de herik, Sinapis arvensis, van de steenraket, Erysimum cheiranthoides, van het kleine kaasjeskruid, Malva neglecta, van het biggenkruid, Hypochoeris radicata van de spiesbladmelde, Atriplex hastatum, en van de duindoorn, Hippophaes rhamnoides.